

Sammelband von Dina

U. g. 1975

CHRISTO SOLE IUSTI-
TIÆ DVCE
SVB PRÆSIDIO

NOBILISSIMI ET AM-
PLISSIMI VIRI D. ARNOLDI
DE REYGER, DOCTORIS IURECONSULTI
celeberrimi, Pandectarum in florentissima Aca-
demia Salana, Professoris pu-
blici &c.

H. A. N. C.

PROCESSVS IVDICIARII
DE LIBELLIS ET RE-
CONVENTIONE

Disputationem III.

Ex I. V. & receptis in foro Doctorum opi-
nionibus desumptam,
*Publicè in Ampliſſimæ Facultatis Iuridicæ au-
ditorio, examinandam proposuit, ac exercitiū gratia
defendendam suscepit,*

CHRISTOPHORVS HENSCHER
MONSTERBERGENSIS SILESIVS.

Hab. disput. 20. Iunii hora 6. matutin.

D. MATTHÆVS VVESEN. in proleg. de studio
Iuris rectè constituendo.

*Turpè est difficiles habere nugas, stultus labor est ineptiarum, ut
quidam ait. Etsi enim cognitio omnium partium Iuris per se iucun-
da existit; tamen studii nostri finis est, sicut esse debet, idem qui
justitiæ nempe ACTIO & VSVS FORENSIS: ut in iu-
diciis, in foro, in omni negotio, quid æquum quid iniqum sit, ex-
ploratum habeamus, atq; hoc scientiæ genere in forum usumq;
per ducto Reipublicæ totiq; humano generi quamplurimum com-
modemus.*

I E N Æ

TYPIS TOBIÆ STEINMANNI.
ANNO MDCCXCV.

*MAGNIFICIS, NOBILISSI-
mis & Amplissimis Viris,*

ILLVSTRIS DVCATVS
VRATISLAVIENSIS,

*D. ABR AHAMO A IANCK-
vitz in Goltshmiden & c. Capi-
taneo strenuo.*

Totiq; eiusdem Reipublicæ inclytæ Senas-
torio ordini prudentissimo.

*Patria Patribus fidelissimis
Ecclesiarum & Scholarum nutritiis,
Dominis & patronis meis munificis,*

Hasce conclusiones meas legales,
Publicæ velitationi propositas

I N

*Academici exercitij. symbolum,
Perpetua observantia tesseram,
Gratiq; animi testamen,*

Ea qua par est reverentia
Dedico & Consecro

Christoph. Henscher.

PROCESSVS IVDICIARII
DISPVATIO TERTIA.

*Discussa superiore disputatione Citatio-
nis materia, Processus iudiciarii ordo postu-
lat, ut in hac de libellis & Reconuentione
strictim agamus.*

T H E S I S I.

LIBELLVS A LIBRO
dictus *a*, variis modis in iure nostro, ut
apud Lexicographos videre est, usurpa-
tur: hic nobis scriptum, continens acto-
ris aduersus reum conventum intentio-
nem in iudicio, significat *b*.

a Speculator in tit. de libellorum conceptione §. 1. non à libra
in qua Iustitia ponderatur. Addit. ad. d. §. 1. *b* l. qua quisq. 1. §.
edere 1. ff. de edendo l. edita C. eod. auth. offeratur. C. de litis contest.
ubi Dd. Novell. 53. c. 3. c. fin. ext. de libelli oblatione. Specul. d. lo. &
appellatur die Klage oder libell/ Vulteius lib. 2. Iurisp. c. 29. græc. βί-
βλιον Steph. Berchtold. c. 12. de libell. ib. 206. in tr. de iudiciis. Est q;
de substantia processus. c. ignarus 1. ext. de libell. oblat. ubi gl.
Chilian. König in process. Von dem Libell oder Klag an jhr selbst. c.
49. §. die Klage / 2 verb. vnd gehöret zum Process. Nec con-
sensu partium omitti potest. d. c. 1. de libell. oblat. d. l. 1. de e-
dend. d. auth. offeratur c. fin. §. offeratur 3. q. 3. c. 1. & ib. Panor.
Spec. d. tit. §. utrum 5. König. d. lo. §. Vnd ist also nottürfftig. vVe-
sen. in par. ff. de edendo. n. 8. M. Nepos à Mōte Albano in libello fugia-
tuo de except. contra libell. Sichard. ad auth. offeratur C. de litis con-
testat. n. 3. 4. In levioribus tamen ac summariis negociis
A 2 intentio

Intentio voce actoris vel eius advocati explicari potest.
Menoch. remed. recup. poss. 15. nu. 240. Ferraricensis in aurea pract.
in form. lib. in action. real. n. 7. Seb. Vanti. de nullit. sent. ex defect.
process. n. 21. Matth. Coler. in process. execut. par. 3. c. 5. n. 1. & 3.
Bart. Socin. fallent. 233. Can. si quis 11. q. 1. not. gloss. c. 1. de libell.
obl. Clem. sepè, & ibi gl. de V. S. Spec. de libell. concept. §. 10. vers.
9. & 21. Hanne-ton. tract. iudic. part. 1. tit. de libell. oblat. Actuarius
enim seu amanuensis Iudicis, coram quo actor petitionem exponit,
intentionem & rei defensionem excipit. Quare Advocatus qui in iudicio
exponit dempta scriptura, eadem debet voce complecti, quæ literis, eden-
do libellum, perscriberet, & eodem ferè ordine cau-
sam perorare. Hocq; in casu Iuris mentem petiti-
onis descriptio, quæ ab amanuense excipitur sup-
plet, & de actione per eam scripturam cui fides adhibe-
tur constat. Petr. Gregor. in syntagm. Iur. lib. 48. c. de libelli oblat.
§. 4. Specul. dict. tit. §. nunc dicendum 9. n. 30. Quod etiam de iu-
re Saxonico in quorundam Principum curiis & Aulis observari testa-
tur König. in proc. c. 38. in fin. & c. 39. §. 4. per text. fin. & gl. lib.
2. Landrecht. art. 3. & lib. 3. art. 69. Das man von Mund zu
Recht in die Federn setzet, Schneid. in §. omnium Inst. de action. n.
90. Hartm. Hartmanni. lib. 1. obs. tit. 8.

II.

Non tantum Iudici competenti offerendus est, sed
& Reo, ut ex illo deliberare possit, an cedere vel con-
tendere velit, actoris impensis exemplar eius dari de-
bet.

Bartolo. Salic. in l. edita 3. C. de edendo n. 1. Marant. in Spe-
culo suo aureo. par. 6. de libelli oblatione n. 3. VVurmser. lib. 1. pract.
obs. tit. 9. obser. 10. De consuetudine multis in locis rece-
ptum est, quod & actor retineat copiam libelli, & offer-
rat Iudici duas, quarum altera Reo detur, altera penes
acta in iudicio reservetur. König. c. 39. Von der Klage vnd
Antwort §. 2. Termineus in process. c. 20. Sicbard. in d. authent. of-
feratur n. 11. Steph. Berchtold. c. 10. thes. 155. d. tract.

III.

Ex duplici materia Civili & criminali, duplex etiã li-
belli

belli constituitur species: Criminalis & Conventionalis *a*,
qui & libellum seu supplicationem, quæ aliquando por-
rigitur Iudici antequam Citatio decernatur, continet *b*,
item Citationis mandatum, quo narratur compendiosè
intentio seu causa ob quam quis vocetur *c*.

a glossa in *c. 1. ext. de libell. oblat. & c. fin. eod. Specul. d. tit.*
Species libellorum 2. Petrus Gregor. in syntag. d. loco. VVes. in par. ff.
de edendo n. 3. b. Felinus & reliqui Dd. in d. c. 1. c. l. qua quinq.
1. ff. de edendo. vide Vulteiun d. lib. 2. c. 29.

IV.

Hinc de libello revocationis iniuriarum, qui ex
frequenti usu introductus, & à Carolo V. Imp. compro-
batus est. Wenn einer dem andern einen Widerruff thun sollt
das ihm die angethane Iniurien an seinen Ehren vnnachtheilig
dubitatur, an Civilis vel Criminalis habendus sit:
Et civilem esse in Camera Imperiali obtinuit.

Gail. lib. 2. obs. 65. n. 3. 4. & seqq. VVurmserus dict. tit. 9. obs.
8. Mynsingerus in G. in summa, Inst. de interdictis. Dissentit Marant.
par. 4. dist. 1. n. 17.

V.

In libelli conceptione, quæ si petendi causa dubia
& controversa est, in syllogistica *a*, si verò certa & nota
Enthymematica *b* forma fieri debet, laborandum, ut
inde liquidò & sine dubio Iudici & parti de eo quod in
iudicium deducitur constare possit.

a inde quasi syllogismus practicus & iudicialis appellatur.
VVesemb. in par. ff. de edendo. n. 3. Cuius propositio continere debet.
I. Accusatoris nomen, si quis per alium agat, si verò per
se, illud omitti potest. *Bald. in l. 3. C. de edendo. II. nomen rei con-*
venti. Wie die Klage wider die vnnündigen oder wider ihr v iel
an zustellen sey/ docet König. c. 5 1. & 5 2. Hart. Pisl. part. 1. q. 37.
n. 46. III. Nomen Iudicis, ut sciatur an sit competens. Olim
Pratoris nomen, quia is certus erat, non exprimebatur.
l. 80. de Iudicis Treutl. par. 1. disp. 4. thes. 10. lit. c. Hodie ad fun-
dandam Iurisdictionem sufficit allegare qualitatem Iurif-
ditionem tribuentem, de qua summarie constare debet:
ex illa enim magis persona Iudicis, quam ex nomine pro-

prio cognoscitur. l. cum quedam §. quoties ff. de iuridict. Gail. lib. 1. obs. 2. n. 1. 2. Mynsinger. cent. 2. obs. 9. IV. Petitionis causam, in actione personali remotam, in reali proximam. Gail. lib. 1. obs. 61. n. 2. 3. 4. 6. Schneid. in d. §. omnium Inst. de Act. on. n. 103. Landrecht lib. 3. art. 41. Kling. in Meth. iur. Saxo. par. 2. Von der Klag/ pag. 47. Salicetus in l. edita C. de edendo. num. 5. Cynus ibid. n. 7. 8. & seq. Socin. fallent. 234. Difficile enim est Iudicem & Adversarium aurem petitioni accommodare, quæ causam petendi non habet, ex qua obligatio oriatur. l. iurigentium 7. §. sed cum nulla. de pactis. neq; Adversarius respondere tenetur, c. fin. ext. de libell. oblat. Petrus Gregor. in syntag. d. loc. Marant. d. lo. n. 8. Spec. de lib. concept. §. quod 4. V. Actionis nomen, l. si quis ult. C. de interdicit. l. non videtur ff. de iudiciis. Duaren. c. 6. ad tit. si cert. petat. Salicetus ad d. l. edita nu. 8. & seq. Donell. ibidem n. 6. & seq. ubi dicit hoc ius non esse sublatum iis Constitutionibus duabus quæ extant sub tit. C. de form. & impetr. actio. sublat. Schwarzenhaler in pr. de libelli requisitis. n. 6. Dissent. Accursius in l. 1. §. 1. verb. edere. ff. de edendo. De Iure Canonico proprium actionis nomen omisium libellum non vitiat, dummodo constet quid petatur, c. dilecti ext. de iudiciis VVurmser. dict. tit. 9. obs. 7. Gail. lib. 1. obs. 61. num. 1. Richard. ad Rubr. C. de O. & A. n. 5. Treutl. dict. disp. 4. thesi 10. lit. c. Assumptio continere debet certam & perspicuam facti speciem. Ut in rei immobilis petitione adijci debent, nomē, fines, vicini, proximiq; limites, mensura, iugera, & alie qualitates necessariae, ad rei mobilis vel immobilis certitudinem. l. si in rem 6. ff. de rei vindicat. l. forma 4. de censibus c. cum olim. de V. S. In criminalibus verò etiam præter illa locus & tempus criminis perpetrati, quod si non fiat, accusatio ipso Iure nulla est: etiam parte non opponente, l. libellorum ff. de accusationibus ubi Gothofred. Gail. lib. 1. obs. 64. n. 9. Mynsing. cent. 2. obs. 32. Dies tamen nisi illum Reus ab Actore suo desideret, omitti potest. Marant. par. 6. de libell. oblat. num. 13. 14. VVurmser. d. t. 9. obs. 2. quamvis nec hoc casu diem exprimendum in Camera observatum testatur Myns. cent. 2. obs. 40. vid. Damboud. in pract. rer. crim. c. 30. n. 5. 6. Tandem Conclusio vim totius libelli in se habere debet. Illa enim eius potissima pars est, &

est, & præcipuè attenditur, id est, videtur non quid narretur, sed quid in eo concludatur. *Vvurms. d. tit. 9. observ. 6. Iason. in l. 1. de edendo fac. l. 2. C. de petit. heredit. Socin. fallens. 231.* Ideoq; in civilibus causis omitti non potest. *Vvesen. in par. ff. de edendo nu. 3. per tex. & Dd ibi allegatos.* In criminalibus verò quia in iis Iudex non considerat modum concludendi, sed qualiter lex pro delicti qualitate concludat; conclusione opus non est. *Iason in §. omnium Inst. de act. Clar. lib. 5. §. fin. quest. 12. n. ult. Gail. lib. 1. obs. 61. nu. 18. 19. & seq. König. c. 54. Von der Exception wider die Klage. §. Aber in peinlichen sachen* Prædictaque omnia his versibus continentur.

Quis, quid coram quo, quo iure petatur, & à quo:

Rectè compositus quisq; libellus habet,

Steph. Berchtold. c. 12. th. 207. in ord. iudic. b & in illa post exordiū facti narratio proponitur, nec antè causa petendi exprimitur. Et huius generis sunt ferè omnes libellorum forma, quæ in summa Odofredi de libellis formandis reperiuntur.

VI.

Sed semper ordinaria propositionum *συζυγία* estne retinenda? aut estne consultius ut interdum præmissis inversis libellus concipiatur? Ad hanc quæstionem cum eximio Iureconsulto Dn. Georgio Obrechtio in disput. de format. libell. ex thesi 491. & seqq. respondeo. Advocatum oblata facti specie, statim debere eam ad formam syllogismi revocare, & in illo legitimam propositionum *συζυγίας* conservare: nec propositiones invertere. Ita enim melius libelli fundamentum & medium concludendi percipiet. Deinde diligenter perpendere debet, an causæ *νεγόμενον* in iure an in facto consistat. Si causa petendi obscura, primo loco collocanda, & post facti narrationem subjicienda. Si verò nota Iudci, à minore propositione auspiciari libellus potest: præsertim si hæc magis probatione indigeat, vel si in hac causæ *νεγόμενον* consistat, quod fit si ab adversario negatur.

VII.

Nec sit incertus, nisi ex parte actoris iusta ignorantia fuerit, nec obscurus, qui tamen si contra illum de obscuro

obscuritate nihil opponatur procedit, ex actis siquidem declarari potest b, nec generaliter c, aut alternativè d conceptus.

a *Vurmserus d. tit. 9. obs. 1. Konig. d. c. 54. Von Exceptio* non videtur die Klage. §. 3. in fin. Costal. ad. l. 1. ff. de edendo. Treutl. dicta disput. 4. 1b. 11. b *l. ampliore 39. §. in refutatoriu C. de appellat. Gail. lib. 1. obs. 62. n. 11. per Dd. ibi allegatos. Proceditq; in causis civilibus. In criminalibus autem libellus obscurus non admittitur, ut si talis est. Accuso Titium de omnibus maleficiis quæ commisit Gail. d. obs. 62. n. 13. vide Marant. par. 6. de libelli oblat. n. 22. c super petitione tamen hereditatis admittitur, l. licet 2. C. de iudiciis ubi Gothofredus, quomodo formetur. vide Ambr. Schurer. de successio. ab intest. tit. XXII. pag. 394. item in actione pro socio, negotiorum gestorum, tutela, l. pro socio 38. ff. pro socio. In his enim non est necesse singulas res in facti specie exprimere, sed satis est generaliter dicere, adversarium res communes, vel proprias non bene administrasse. Gail. lib. 1. obs. 67. Konig. d. c. 54. §. item die Klage 5. Salicetus ad d. l. edita C. de edendo. n. 4. d l. prator edixit. 7. §. quod autè 4. ff. de iniuriis & famosis libell. l. ubi autem §. qui illud aut illud. de Verb. obligation. Ratione tamen incertitudinis, quæ ex facto alieno procedit, item in actione hypothecaria, ut & in materia l. 2. C. de rescind. vendit. alternativum libellum subsistere posse, variis textibus & Dd. testatur Gail. lib. 1. obs. 62. vide Salicetum in l. in commodato. ff. commodat. num. 5.*

VIII.

Ineptè a respectu juris non facti, aut contra stylum curiæ si formatus fuerit b, à Iudice ex officio, ne sententia c retrò nulla reddatur rejici potest d, Reusque per sententiam ab observatione iudicii absolvendus actor verò in expensas (reservato tamen, ei ex alia causa apta, iure) condemnandus erit e.

a *Quomodo ineptus dicatur vide Dd. à Gailio lib. 1. obs. 66. nu. 12. allegatos. b Tiraquell. in tr. de poenis in pr. n. 7. c Gail. d. obs. 66. n. 2. Chil. Konig. d. c. 54. §. Item Die Klage taug auch nicht. 4. d VVesenb. in par. ff. de edendo n. 8. e c. examinata. de iudiciis l. Boebius. in fin. ff. de pactis dotal. l. si autem §. quocumq; ubi Bartolus.*

Bartolus. de negotiis gestis. Maranta par. 5. n. 50. Vantius in tr. de nullitatib. tit. de nullit sent. ex defect. process.

IX.

Petitio etiam si inepta, intentio modò apta sit, libellus in Actoris favorem quoad fieri potest, sustineri debet.

1. si quid 66. ff. de iudiciis. VVesenb. d. loc. Imò partim aptus & concludens, partim verò ineptus si sit, pro parte eius apta totus processus fundandus est. Gail. d. obs. 66. n. 10. Maranta par. 4. dist. 9. nu. 14. Henning. Goden. Consilio 40. n. 16. & Consilio. 33. n. 12. Socius. fallentia. 237.

X.

Rejicitur quoq; libellus, si plus debito & causa petentis dolo continet, hocq; in casu Actor olim causa cadebat, in stricti juris actionibus, non autem in bonæ fidei & arbitrariis, in quibus ad certam æstimationem agitur.

§. si quis Inst. de Actionibus. ubi Dn. præcept. Iohan. Borcholt. & alij Dd. Novell. 13. c. 4. Hodie Reus cum refusione expensarum ab observatione Iudicii absolvitur. c. 1. de plus petitionibus. Plus verò petitur quatuor modis, RE, TEMPORE, LOCO & CAUSA. de qua materia alibi copiosius disputatur, ad hanc thesin confer. Cuiac. lib. 12. obs. 21. & lib. 7. observ. 27.

XI.

Solet quoq; interdum certis articulis, unde articulatus a dicitur, concipi. Sed in terris Electoris Saxonie. Damit der processus des Sächsischen Rechts erhalten / wird solche articulierte Klag / wenn dieselbige gleich nicht von Part gefochten / jedoch officio Iudicis verworffen b.

a Et is antiquitati fuit incognitus. Veteres enim facti speciem summarie tantum, solemniter & simpliciter Iudici proposuerunt. In huius exordio sigillatim & peculiariter ab adversario requiritur, ut ante omnia litem contestetur, deinde articulis respondeat. Ratio cur utrunq; petatur, est, quia non per positiones, sed per petitionem in iure propositam, si ad eum respondeatur, fit litis contestatio. c. 1.

B

ext. de

ext. de lris contest. Et sicut per solam actionis editionem non fit
lris contestatio l. 1. C. de lris contest. Ita quoq; non fit per solam res-
sponsonem: quia lris contestatio non nisi petendo, & negando fit.
d. l. 1. C. de lris contest l. rem non novam §. patroni. C. de iudiciis.
Obrecht. in dict. disput. de libell. for. th. 676. Articuli verò non
sint multiplices, impossibiles, negativi, captiosi, facti ali-
eni, impertinentes, obscuri. de quibus alibi copiosius dicitur.
b Const. Elector. part. 1. tit. 2. Von articulirter Klag / libello artu-
culato gehandelt.

XII.

De iniuriarum libelli requisitis dubitatur: Et quo-
niam in illo sive civiliter sive criminaliter intentetur, de
honore & existimatione hominis agitur a, cuius non
minor quam vitæ ratio habenda, annum, mensem, & lo-
cum illatæ iniuriæ, adjiciendum esse statuimus b, quò
Reus defendendo se negativam loco & tempore coar-
statam probare, & testes contra eum deponentes falsi-
tatis arguere possit c.

a §. in summa Inst. de Iniuriis. l. constitutionibus ff. eod arg. l.
prator 1. de his qui notant. infam. Vvesenb. in par. ff. de Iniuriis. nu.
18. b l. libellorum ff. de accusationibus ubi Gothofred. l. prator edi-
xit. 7. ubi Bartol. de Iniuriis. c. tua fraternitatu. ext. de Procuratorib.
c Chilian. Konig. c. 58. Von Klage der wörtlichen Iniurien / §.
Vnd weil denn diese Klage. 3. Gail. lib. 1. obs. 64. Marant. par. 4.
dist. 1. n. 14. 15. Iulius Clarus lib. 5. sent. §. iniuria n. 4. 5.

XIII.

Subjiciuntur etiam communiter in libellis clausulæ
a, aliæ post exordium quales hæ: Salvo quolibet Iuris
beneficio, non adstringens se ad superfluam, sed tantum
necessariam probationem. Mit vorbehalt vnd bedingun-
gen aller Rechtlichen notturfst / sonderlich aber mit überflüssiger
Beweisung unbeladen zu sein / vnd nur alleine dasjenige zu be-
scheinigen / vnd auszuführen / das zuerhaltung seiner verhoffeten
Gerechtigkeit Klägern dienstlich vnd zutreglich. Nec hæc Iuri-
contraria est: quia non tollit eorum probationem, quæ
causæ statum attingunt: sed tantum eorum quæ superflua sunt.
b Item pluries amicabiliter interpellatus dare vel facere
recusavit.

recusavit. Wiewol Kläger oftmals Beklagten/derhalben in der
güte angelanget/ vnd umb Zahlung freundlich erinnert vnd be-
sucht/ so hat er doch außser dieser notgedrengter Rechtfertigung/
bey jm nichts erhalten noch erlangen mögen c.

2 De eiusmodi clausula qua salutare sive salvantes dicuntur,
vid Zafium in l. 1. ff. de edendo Iasonem in G. omnium Inst. de actio-
nib. ubi & Schneid. n. 120. & seqq. Quid operentur, tradit Gail.
lib. 1. obs. 61. n. 11 & 2. ubi & opportunè monet. Clausulam sal-
vantem in Camera Imperiali nihil momenti habere in
supplicibus libellis, qui extrajudicialiter pro more Judi-
cii, pro introductione causæ, vel obtinendis processibus,
puta Citatione, vel mandatis Iudici exhibentur: quia
Iudex Cameræ, virtute talis Clausulæ salutaris, nihil ex
officio extrajudicialiter supplere & decernere potest,
sed ad malè narrata supplicantis, aut simpliciter pro ut
narratum, vel pro ut petitum processus denegat. b De
hac clausula vide Bartol. in l. divus ff. de re iudicat. & Canonist. in c.
dilecti. de dol. & contu. Termine. in pr. c. de libello. c Schneid. d. lo.
n. 123. ubi dicit de urbanitate fieri debere, ut Actor Reum extra iu-
dicium interpellet.

XIV.

In foro Saxonico plerunq; hæc verba adjici solent.
Actor quoq; sibi reservat, quòd si ad conservandum seu
fundandum jus suum ulteriori probatione opus habue-
rit, aut illa per judicem sibi adjudicata fuerit, possit illam
pro parte, sive in totum (omni tamen superfluo excluso)
vel producere, vel ab ea desistere: Actionemq; accusati
animo, seu conscientia committere, pro ut id sibi com-
modius, vel utilius visum fuerit. De quo palam & pas-
sim protestatur. Es will jm auch Kläger vorbehalten haben/
wo jm einige Beweisung/ zuerhaltung vnd zu ergründung seiner
Berechtigung von nöthen/ oder Rechtlichen zuerkand würde / die-
selbige gar oder zum theil (doch mit ausschliessung alles vberflus)
zuuorführen/ oder derselbigen gar oder zum theil abzustehen / vnd
dem Beklagten in sein Wolbewußt vnd Gewissen zustellen/ wie in
daran das am aller fuglichsten vnd zutreglichsten sein wird/ davon
er allenthalben öffentlich bedünget.

B 2

Landrecht

Landrecht. lib. 1. art. 6. & lib. 2. art. 22. vide Schneid. in d.
G. omnium. n. 121.

XV.

Alia post conclusionem, ut: Super quibus omnib.
& singulis peto mihi jus & iustitiam administrari. Invo-
cans iudiciale Iudicis officium. Omni meliori forma ju-
ris & statutorum, qua fieri potest. Vna cum expensis
litis, factis & faciendis. Ich bitte/mich über die alles/nach
gelegenheit angestalteter Klag/und was sonstens dinstals recht zuer-
kennen/und mir die Berechtigtheit Ius und Iustitiam mitzuthel-
len / Ewer hochmildes Richterliches Ampt herüber anrufsende.
In aller bestendigsten form und maß / wie solches im Rechten
am trefftigsten geschehen sol / kan oder mag. Mit erstattung der
verursachten Gerichts kosten. und Expensen. Et hæc quam-
vis præter jus civile introductæ, superfluaq; videntur, ut
tamen turbulentis adversariis disputandi occasio præci-
datur, eas adiungere tutius atq; utilius est.

Gail. lib. 1. obs. 151. n. 21. 22. Mynsing. cent. 4. obs. 55. Mu-
rant. par. 6. de libell. oblatione n. 15. 16. 17. 18. Obrecht. d. disput.
thes. 591.

XVI.

Solet & hæc adjici: Salvo jure addendi, minuendi,
corrigendi, mit vorbehalt / die angestaltete Klag zu bessern / min-
dern und endern. Ex qua nobilis & utilis in foro resultat
quæstio. Vtrum libellus emendari & mutari possit: Ad
quam per distinctionem respondeo: In non substantiali-
bus mutari & emendari posse, veluti in congruitate ser-
monis a, in substantialibus verò minimè post litem
contestatã, neq; eius scripta, ex quibus vel confessio pro-
dest adversario, vel ius ei quæsitum est, antè quamvis li-
ceat b, expensæ modò refundantur.

a Faber in G. si minus Inst. de Actionibus VVesenb. & reliqui
Dd. ibid. vid. Euerhard. Bronchorst. assen. 20. Curt. I. ἐναρτιοφ. b
d. G. si minus. Inst. de Act. Baldus & Cynus in l. edita. C. de edendo.
ubi & glossa. Terminius in pr. de libell. mutatione. Specul. de libell.
concept. §. 7. Potest tamen declarari post contestationem l. in delictis
G. si de. ff. de noxalib. action. Qui enim declarat, nihil de novo adjicit
l. heres.

l. heres palam §. fin. de testibus. vide Sibarid. ad l. i. C. de sententiis
ex breviculo recitandis. n. 59. Salicet. in d. l. edita n. 10. & seqq. So-
cinus. fallentia 235. & seq. Dn. Præcept. Speckhan. cent. i. quæst.
65. Sibarid. ad aurb. qui semel. C. quomodo & quando iudex. num.
11. 12. & seq.

XVII.

De jure Saxonico mag der Kläger nach bestalter Gewehr
die Klage nicht endern / zumor aber mag er sie endern / mindern
vnd bessern.

Sandrecht. lib. 1. art. 63. lib. 3. art. 14. ubi & gl. Constit. E-
lector. part. 1. Const. 11 incip. Wiewol wir bericht. König. c. 48. §.
Vnd weil der text. 4. & c. 53. Von enderung der Klage.

XVIII.

Non exigua de hac quæstione difficili inter Inter-
pretes Iuris concertatio est: An plures actiones uno in
libello proponi possint? Et quia expressè in iure nostro
prohibitum non reperitur, plurium actionum cumula-
tionem, licium dirimendarum causa, & ne partes sum-
ptibus vexentur, admittendam esse cum communi Dd.
Schola in foro recepta statuo.

l. i. §. quia autem ff. quod legat. l. heredes 25. §. de plurib. 3.
ff. famil. eriscunda. l. non est novum. 10. ff. de actionib. empti. l. omni-
um §. 1. ff. de procuratoribus c. nullus pluribus de Reg. Iuris in 6. ubi
Dynus c. 1. verb. super suis quæstionibus. ext. de mut. petitio. Salicetus.
in d. l. edita. n. 18. & seqq. Modò illæ sibi invicem contrariæ
non sint. Cum enim plures actiones ex eadem causa at-
que ad idem adversus eundem competunt, tū harum e-
lecta una, cæteræ eliduntur. l. quod in herede 9. §. eligere. de
tribut. actio. ubi Costal. l. nemo 43. ubi Petr. Faber. de R. l. Cumulatio-
nis exempla habentur in l. si idem 11. ff. de Iurisdictione. l. 33. l.
48. §. qui servum de legat. 1. & c. l. Lucio Titio de O. & A. Gail. lib.
1. obs. 63. Mynsing. cent. 1. obs. 58. Schneid. ad §. sin minus Inst. de
Actionib. n. 16. & seqq. Nec obstant regulæ prohibitive cumulatio-
nem impediens, quæ tum demum locum habent, si de Cumulatio-
ne excipiat. Mynsing. cent. 1. obs. 25. ubi & iniuriarum & legis
Aquilie actionem cumulari posse docet per tex. l. qui servum 34. de
O. & A. Quando autem uno in libello plures actiones
propo-

proponuntur, Iudex diligenter ad singulas actiones & ad singula facta attendere debet, quæ actio cuique facta competat, quid quantumq; in qualibet actione probatum sit: quot enim sunt facta, tot & actiones. *Gail. d. loco per l. scire debemus de verb. oblig. vide Zasium in §. sin minus. inst. de Actionib. Quæ cumulationem impediunt docet eleganter Schneid. in d. §. sin minus Inst. de Act. Ad totam hanc libellorum materiam vide elegantissimum tractatum Oldendorpij de form. libell. & sum. Odofredi &c.*

De Recon-
ventioneseu
mutuis peti-
tionibus.

XIX.

Libello oblato Rei conventi Advocatus sollicitè a-
nimadvertat, num & ipse Reus actionem aliquam adver-
sus Actorem habeat, ut ita urgentem vicissim eodem in
iudicio urgere, & Reconventionem movere queat. De
hac breviter in subsequentibus thesibus agam.

XX.

Reconventionem Die Widerklage Iure civili & Ca-
nonico permissam esse, extra dubitationis aleam posi-
tum est *a*. Sed de iure Saxonico dubitatur: Quam-
vis autem omnium ferè Interpretum animos, eam
prohibitam esse, opinio pervasit *b*, illud tamen non
simpliciter verum esse, expressis Iuris Saxonici textibus
demonstrari num poterit tentabimus *c*.

a Exiliter quidem hæc de Reconventionem materia in iure ci-
vili tractatur: ut in l. 2. §. item si extra provinciam. vers. sed si agant
l. qui non cogitur. 2. ff. de iudiciis. l. Cum Papinianus 1. 4. C. de sen-
tentis & interlocutionibus omnium iudicum. Novella De Executori-
bus, & de iis qui conveniuntur & reconveniuntur. § 6. Prolixè ve-
rò ab Interpp. in d. l. cum Papinianus. In iure Canonico ad hanc mate-
riam spectat. tit. 6. lib. 2. decretal. de mutuis petition. c. dilectus c. ult.
de Ord. cogn. c. dispendia §. Reus quoq; de rescript. lib. 6. Clement.
sepè. de V. S. Deniq; in Ordinatione Camera Imperialis passim Re-
conventionis sit mentio, specialis etiam de ea extat titulus. part. 3.
tit. 30. Von der Gegenklage/ vnd wie in derselben procediret wer-
den soll. *b* Chilian. Konig. in processu c. 60. Von der Antwort
oder Kriegsbesetzung. §. 1. verb. Weil denn/ &c. *Ves. in par.*
ff. de compensationibus. nu. 9. Fachs. differ. 46. Reinhard. different. 4.
per

per articul. 12. lib. 3. Landrecht. c. Articul. 61. lib. 1. Landrecht.
bis verbi. Vbi quis aliquem convenit, ibi licet reconvenietur. artic.
79. in fin. lib. 3. ubi & gloss. Weichbildl in gl. art. 28. nu. 3. Lehns-
recht. c. 18. & ibi gloss. Melchior Kling. in Method. Iuris Saxon.
par. 2. Von der Widerklage. pag. 47. vide Constit. Elector. part 2.
Const. 7. In welchen Fällen die Widerklage auff Sächsischem
Boden nicht stat habe.

XXI.

Est autem Reconventio, Rei conventi & adversus
actorem, vicissim sub eodem Iudice instituta actio.

a Dico Rei conventi. Reconventionis enim reconventio in eod-
dem Iudicio non admittenda. gloss. in auth. Et consequenter. verb.
eundem. C. de sententiis & interlocut. Salicetus ibid. n. 4. Speculator
de Reconventione. §. fieri. 1. n. 4. aliàs modus litium multiplicatus in-
explicabilem faceret Iudici difficultatem, & diversis processibus illæ
magis intricarentur, quam extricarentur. arg. c. tuam. 3. de Ord. co-
gnit. Vulteijs lib. 2. Jurisprud. c. 30. n. 10. Panormitan. ad rubr. c. 1.
de mutuis petit. n. 1. & ibidem. Socin. art. 1. n. 1.

XXII.

Dixi eodem Iudice, sive de eadem re, sive de di-
versa; imò etiam ad plurima separata: modò Reconven-
tioni in iis locus sit a, si verò non, tunc coram alio Iu-
dice Actoris Reus durante instantia actorem convenire
potest b.

a Cuius est ratio: ne Actor distrahatur hinc inde ut dicit tex.
in l. si idem cum eodem §. quod si mutue ff. de iurisdiction. Sicbar d.
ad auth. Et consequenter n. 4. b Dd. in d. auth. Canonista c. 1. de
mutuis petit. VVurmserus lib. 1. tit. 12. obs. 2.

XXIII.

Species eius quidam constituunt duas, unam Com-
pensationis, alteram Reconventionis in specie sic dictæ.
Sed quàm bene in ipsa disquisitione videbimus.

Vide Vulteijs d. c. 30. n. 10. VVesenb. in par. ff. de compensatio-
n. n. 9 Bald. in d. l. cum Papinianus in fin. Constit. Electorat. par. 1.
Constit. 8. Ob die Exception compensationis zu Sachsenrecht statt
habe. Circa hanc thesin diligenter observandum. In iis
casibus, in quibus & compensationi locus est, in arbitrio
rei

Species Reo
convent.

rei stare, à qua incipere velit, & planè cū multa usu venire possint, quæ compensationem impediunt, magis è re esse, si reconventionem utatur. Vide *Vvesen. d. rit. de compensat. vers. sed hoc in questionem n. 8. Sichard. in d. l. cum Papinianus n. 12.* Ceterum si legis prohibitio impediatur compensationem, ut in specie *l. ob negotium. 20. ff. de compens. l. 1. 2. 3. 7. 9. & pen. C. eod. vel cum debitum illiquidum compensandum est. l. ult. dict. ri. h. scilicet casibus omnino Reo ad Reconventionem fugiendum est. Maranta. part. 4. dist. 6. n. 2. & 3.*

XXIV.

Magna apud omnes Interpretes est altercatio, quando Reconventio instituenda sit? Ego eam ante causæ conventionalis conclusionem auctori moveri posse, de iure verius esse existimo.

c. dispendia. §. Reus quoque de Rescript. lib. 6. ubi dicitur, quod eodem durante iudicio, Reus Actorem reconvenire possit, donec scilicet in causa conventionis conclusum sit, quòd tunc factum intelligitur, quando utrinque litigantes probationibus & allegationibus renunciarunt, sententiam definitivam expectantes. c. pastoralis de caus. possess. & propriet. Gail. lib. 1. obs. 107. nu. 3. Schwarzenhaler in pr. de Reconvent. c. 1. n. 6. Iudicium enim dicitur dum causa discutitur c. forus. de V. S. & proprie à litis contestatione incipit. l. res in iudicium. 1. C. de litis contest. Cuiac. lib. 9. obs. 21. Duaren. ad tit. ff. de iudicis. in pr. Vnde liquet tam ante quàm post litis contestationem Reconventionem fieri posse approbante. gl. in c. 1. verb. respondere. de mat. petitio. l. in rem 29. in pr. de compensat. Huicque sententiæ ad stipulatur. Kammergerichts Ordnung. par. 3. tit. 30. in verb. Der Beklagte soll seine Gegenklage vor des Kriegs befestigung/ oder hernach ad proximam oder secundam fürbringen vnd darauff zugleich procediret / vnd ein Termin vmb den andern gehalten werden. So aber solche Gegenklage hernach / vnd doch vor Beschluß der sachen fürbracht würde / als den sollen beyde sachen der Klag vnd Gegenklage vertheilet unterschiedlich / vnd ein jede für sich selbst allein vermög dieser Ordnung gehandelt werden. Vide Sichard. in d. auth. & consequenter n. 56. & seqq.

XXV.

Quod in d. Ordinat. Cam. dicitur Conventionem & Re-

& Reconventionem simultaneo processu debere expedi-
diri eademq; sententia terminari, de natura Reconven-
tionis est, & verum si de utraq; pariter liqueat, secus de
una si prius constaret, quàm de altera: tum Iudex de ea
solum, de qua liquet pronunciare potest.

*Speculator, de Reconvent. §. videndum n. 5. Panorm. in c. 1. n.
9. de mut. petit. Marant. d. par. 4. dist. 6. n. 9. 10. 11. Bald. in d. l. cum
Papinianus n. 3. Atq; ita observatum in Camera in causa Sebastiani
Vogelsberger contra Comitem VVilhelmum de Furstenberg relata an-
no 1543. testatur Mysing. cent. 1. obs. 10. ubi addit. Si Iudex
malit cognitionem in causa conventionis, de qua iam li-
quet tantisper differre, donec in causa Reconventionis
pariter concludatur, & de utraq; cognoscere hoc ei face-
re licitum esse. Vide de hac questione disputantem Thomingium.
decis. 16. Sichard. d. auct. Et consequenter n. 4. VVurmser. dict. tit. 12
obs. 4. Henning. Goden. d. consil. 33. n. 12.*

XXVI.

Actor si Reconventioni respondere detrectet, ei
quoq; in sua causa audientia denegabitur *a*. Idq; adeò
verum, ut actor semel reconventus, licet postea desiste-
re, vel liti renunciare velit, non tamen propterea motum
sibi reconventionis Iudicium effugere queat *b*.

*a c. ex literis 1. c. prudentiam, 2. de mutuis petitionibus c.
cum dilectus 2. de Ord. cogn. Spec. de Recon. §. restat. n. 1. Marant.
d. lo gloss. in Sachsen recht/ lib. 1. art. 61. num. 3. b actor enim
tum cum Reo q. contraxisse videtur arg. l. omnem 20. ff. de Iudiciis l.
licet tamen 3. §. idem scribit 11. ff. de peculio. In contractibus verò re
non amplius integra pœnitentiæ locus non est, nec ab illis altera par-
te invita recedi potest. vide Marant. d. par. 4. dist. 6. nu. 55. Sichard.
ad d. l. cum Papinianus C. de sent. & interl. n. 2. Adde quòd per li-
belli oblationem in causa reconventionis perpetuata est
Iudicis Iurisdictio adversus Actorem. c. licet de officio dele-
gat. vide Specul. d. §. restat. Menoch. de arbitr. Iud. questio. lib. 1.
quest. 44. n. 5.*

XXVII.

Regulariter mutux petitiones peragi possunt coram
omni Iudice, tam Ordinario quàm delegato *a*, modo
causæ

C

causæ reconventionis notionem habeat. Sed si Index per modum simplicis conventionis causam cognoscere nequit, tunc ne incidenter quidem huic locus erit b, nisi forté de facto, non autem de iure sit controversia.

a d.l. cum Papinianus 14. C. de sent. & interlo. d. c. 1. & 2. de mut. petu. d. auth. & consequenter. Specul. de Recon. §. fieri n. 1. Sichard. in d.l. cum Papinianus n. 6. etiam arbitro Iuris vel a. Principo dato, Zasius lib. 2. singul. respon. c. 37. Menoch. d. lib. 1. arb. iud. quæst. 44. n. 1. & 2. Iason. in l. est receptum 14. post. gl. de iuru dict. VVurmser. dict. tit. 12. obs. 3. Non verò coram arbitro compromissario, nisi virtute compromissi in hoc recipiatur. Spec. d. §. fieri. gloss. Iuris Saxon. lib. 1. art. 61. n. 3. Marant. par. 4. dist. 6. n. 20. & seqq. Henning. Goden. cons. 33. nu. 7. ut nec coram Iudice appellationis. VVurmserus dict. tit. 12. observ. 7.

b Causæ enim incidentes vel emergentes in Iudicio per modum exceptionis, replicationis & duplicationis, proponuntur, nunquam verò per modum actionis teste Sichardo in l. quoties 3. n. 3. C. de Iudiciis. Illæq; respiciunt vel merita causæ principalis, ut quæstiones incidentes, vel eius processum, ut causæ emergentes. Menoch. lib. 1. de arb. iud. quæst. 44. Reconventio autem per modum actionis proponitur in iudicio. l. non exceptionibus, 10. C. de excep. Sichard. in l. nulli n. 2. C. de Iudiciis.

XXVIII.

De Paribus Curia & Feudi Domino dubitatum fuit: Et eam coram iis in causis feudalibus, non verò aliis, admittendam, in foro receptum est.

Vide thesin 90. disputationis primæ, Gail. lib. 1. obs. 1. nu. 57. Mynsing. cent. 4. obs. 90. Rosenth. de feud. c. 12. quæst. 48. Horum enim Iurisdicção limitata est, in certo genere causarum, ideoq; videtur obrinere l. solemus 61. §. latrunculator ff. de Iudiciis Dissentient. vide apud Rosenth. alleg. loc. Schrader. de feud. par. 10. sectione 6. num. 235.

XXIX.

Electores aut alii Imperii Principes, privilegium primæ instantiæ habentes, si coram suis consiliariis Veremöge der Austräge/ conveniantur, actorem reconvenire nequeunt.

nequeunt a. Sed quid si invicem iudicio contendere
velint, & Actor ab Imperatoria Maiestate Commissari-
um impetravit? Affirmativam juris rationib. defendere
conabimur b, nec diversum statuimus, si hi aliquem
mediate Imperio subiectum coram suo ordinario con-
veniant c.

a Kammergerichts Ordnung part. 2. tit. 4. Wie vnd vor
welchem Richter die Prelaten/Brassen/Freyherrn/Herren/die
vom Adel &c. S. Dieselben. verb. Auch sol die klagende Parthey
nicht in wider Recht für die Nähe gezogen werden. Idemq;
esse si Comites, Barones, Nobiles, & reliqui eius generis
immediate subiecti Romano Imperio iuxta ordinat. Ca-
met. part. 2. tit. 2. lese convenient, docet excellens Iure-
consultus Scharius in d. l. cum Papinianus n. 9. b Einumodi enim
Imperatoris commissarii delegati sunt iudices, ut colligitur ex ord.
Cam. par. 2. tit. 2. S. Darauß soll. verb. Das auch derselb anzu-
nehmen vnd zuuolführen schuldig sein soll / als Keiserlicher Com-
missarius in krafft der Commission. confer. l. 1. de officio eius cui
mand. est. c Idq; propter Reconventionis naturā: & quod
expresse prohibitum nusquam reperiatur. Non facile igitur Consilia-
rii Electoribus vel aliis statibus Imperii Dominis suis autores esse de-
bent, ut item aliis inferioribus & praesertim mediate Imperio sub-
iectis inferant, atq; ita ad agendum coram Iudice longè inferiori
temerè prosiliant, sed subductis diligentibus rationibus id prius experi-
antur: Vtrum etiam Adversarius actionem aliquam adversus Domi-
nos suos habeat, ne illi alienae iurisdictioni per reconventionem sub-
iciantur non obstante privilegio. Ord. Cam. & si animadvertunt
reconventionem moveri posse, potius auctores sint ad negotium ultra
citroq; transigendum quam ad litigandum, praesertim coram Iudice
plebeio: quod etsi iure quidem liceat, non tamen pro illustri dignita-
te tantarum personarum satis honorificum videtur.

XXX.

Scrupulosa quoq; est quaestio: An Clerico a agen-
ti coram Iudice seculari reconventio moveri possit? Pos-
se defendere conabor b.

a Clericorum appellatione qui comprehendantur, & quae eo-
rum sint officia. eleganter docet Dn. praceptor Borch, in suo eruditif-
simo

C 2

simo

sumo tr. feudali. c. 5. à v. 3. usq. ad n. 2. 2. quem vide. b arg. l. quoti-
es 3. C. de iudiciis l non quidem C. de iuridict. c. iniquum. 32. quest.
6. c. Accusatores. §. Cuius in agendo 3. quest. 8. Spec. de Recon. §.
nunc dicamus 2. n. 7. Marant. part. 4. dist. 6. n. 53. & dist. 11. n. 59.
Gail. lib. 1. obs. 37. n. 6. ubi hanc sententiã communẽ dicit. Myns. cent.
2. obs. 67. n. 7. Sicbard. ad d. l. cum Papinianus n. 3. gl. iuris Saxonici
d. lib. 1. art. 61. n. 3. in fi. Nisi causa reconventionis esset spiri-
tualis & Iudex secularis: tunc enim ex defectu iurisdic-
tionis cessaret reconventio secund. Bart. in d. auth. & consequen-
9. vel nisi Clericus criminali actione qua infamat, aut capitalis est, re-
convenitur. gl. in c. at si Clerici de iudiciis. Idem juris esse in stu-
diolo. Panorm. in c. 1. n. 37. & Socin. ibid. art. 4. n. 1. de mut. pe-
tit. aunt. quod videlicet is conveniens hominem plebeum in alieno
foro, possit ibidem non obstante privilegio suo reconveniri, & vicis-
sim conventus coram Rectore, illius iurisdictioni eundem Actorem
per reconventionem subijciat. vide Sicbard. ad d. l. cum Papinianus n.
5. ubi & gloss. à qua tamen sententia Cynus in auth. habita n. 10. C.
ne filius pro patre. & Salicetus ibid. nu. 25. recedunt, quos sequitur
Iulius Pacius ad d. auth. habita n. 15.

XX XI.

Ceterum Reconventio regulariter quidem in omni-
 bus causis locum habet (etiam quando iudicis officium
 principaliter intentatur a) præterquam expressè in iu-
 re prohibitis b.

a l. pates 1. §. ult. ff. de extraord. Cognit. Specul. de Recon. §.
nunc videamus num. 11. Marant. part. 4. dist. 6. nu. 36. VVurmserus
dist. tit. 12. obs. 6. Bartol. in auth. Et consequenter. C. de sent. b pu-
ta in causa Depositi. l. pen. C. de positi. l. ult. §. 1. C. de compensat.
Paul. lib. 2. sent. tit. 12. ubi Cuiac. Menoch. de arb. iud. quest. lib. 2.
cent. 2. cas. 184. Spolii. ut si quis agat interdicto vel remedio re-
cuperanda possessionis, vi ablata, hunc reconvenire nisi de mutua
spoliatione non potes. c. ult. de Ord. cognit. l. ult. in fin. de compensat.
ubi Gothofredus. Momentariæ possessionis l. ult. C. qui legiti.
person. Gail. lib. 1. obs. 7. n. 6. 7. Cuiac. in par. C. si de moment. possess.
appell. Deniq; in omnibus causis quæ non habent iudici-
alem disceptationem, neq; per modum actionis in iudicium de-
ducuntur, ut si petatur testamentum aperiri Marant. d. lo. n. 37. an in
Causa

causa proprietatis & possessionis? dictum est supra disputatione 1. th.
10. vid. Euerhard. Bronchorst. assert. 65. cent. 2. εναντιοφαν.

XXXII.

Prohibitis adde quoque causam fractæ pacis publicæ, Die sachen des gebrochenen Landesfriedens.

Gail. lib. 1. de pace pub. c. 12. ubi & duas rationes adsignat, cur ita in Camera observetur. I. Ut separatis processibus super diversis causis melius veritas indagetur, neq; unius causa cognitio aliam remoretur. II. Quod non opus sit reconventionem hoc casu: cum tantundem per viam simplicis actionis reus consequatur.

XXXIII.

Thesium numerum claudat, ardua, difficilis, & intricata quaestio. An in causis criminalibus reconventio concedatur? Et quando Reus criminaliter accusatus suam suorumque iniuriam prosequitur, Actorem coram suo ordinario Iudice criminaliter reconveniri posse communis est Doctorum sententia.

Item si maius crimen reconvento obijciatur, tumq; maioris criminis causa, minori quod prius delatum est, praefertur. l. prius est l. l. neganda 19. C. qui accusare non possunt. Cuiac. lib. 20. obser. 7. Gail. lib. 1. de pace pub. d. c. 12. n. 1. 2. Marant. d. saepè loco. nu. 56. & seqq. Dd. in l. si quis Reus. 5. ff. de iure fisci, & in d. l. 1. & 19. Abbas. in c. 1. de mutuis perit. VVurmserus d. tit. 12. obs. 8. & 9. vide loh. Bapt. Schwarzenhaler in pr. de Reconvent. subiecto. c. 4. n. 4. & seqq. ubi plures casus enumerat.

COROLLARIA

I.

SI Princeps dicat: Investimus eum de pago. N. cum omnimoda Iurisdictione. Wir belehnen ihm mit allem Gericht vnd aller Oberkeit. quæri solet an tam merum Imperium quam mixtum consequatur investitus? De Iuris civilis sententia merum Imperium Iurisdictionis verbo quidem non continetur, ab ea cum separatum sit, hocq; non nisi nominatim & specialiter transferatur: Ex rece-

C 3

pta ta-

pta tamen Doctorum sententia merum & mixtum Imperium cum Iurisdictione, hoc est, Hohe vnd Nidergerichte transferri dico.

Gail. lib. 2. obs. 61. n. 15. obs. 62. n. 9. Ferrariensis pract. in form. libell. actio confess. pro servitute verb. plenam & omnimoda n. 2. De Iure Saxonico tantum duæ Iurisdictionis species reperiuntur, Vna Imperii, sub qua comprehenduntur omnes gradus meri & mixti Imperii, altæ videlicet & mediæ Iusticiæ, eaque vocatur Iurdictio superior. Die Obergerichte/peinliche oder haltegerichte/Blutban puta quando pœna concernit diminutionem vitæ, amputationem manus, aut alterius membri Wenn die Klage an Haut vnd Haar gehet. addit. latina litera f. art. 13. Landrecht. lib. 2. & art. 28. eodem lib. gl. Weichbild. art. 16. §. Jr sollet wissen / das der nicht vnrecht. Altera est iurisdictionis simplicis, quam vulgò vocant, Die Erbgerichte / item Nider oder vntergerichte. pro ut notat gl. pen. art. 33. lib. 3. Landrecht. & lib. 1. art. 68. in pr. ubi textus describit causas, ad cognitionem inferioris magistratus pertinentes. In terris igitur Saxonici fori multo magis dicta Interpp. sententia vera est. Illa enim verba alles Gericht / vel alle Obrigkeit / altam & bassam ut Dd. loquuntur Iurisdictionem, h. e. Hohe vnd Nidergerichte sub se continent. Vide Matthiam Colerum in processib. execut. par. 2. §. 1. nu. 109. & seqq.

II.

Sed an sub omnimoda Iurisdictione data etiam Regalia concessa sint disputatur, ut puta vectigalium impositio, monetæ cussio, ius indagandarum fodinarum metallicarum? Quia autem Regalia nihil cum Iurisdictione commune habent, ea quoq; soli Principi reservantur, imò non nisi specialiter à Principe tribuuntur, Regalia sub omnimoda Iurisdictione non contineri verior Interpp. sententia est.

c. unico qua sint Regalia. vide VVesenb. Consil. 27. n. 21. vol. 1. Dissent. Henningus Goden. cons. 3. Vide auream bullam Caroli IV. de privileg. Princip. & Elector. ubi eis argentifodina singulari beneficio conceduntur, non igitur promiscue

miscuē aliis quoq; inferioribus ex generali concessione
competere possunt. Secus dicendum. Si in investitura
dicatur. Wir bezeichnen ihn mit Landesfürstlicher Obrigkeit und
Oberbotmessigkeit! in hoc enim membro regalia & cetera princi-
pum reservata connumerari docet Matthias Colerus d. loco.

Paradoxon Politicum.

IN Comitibus Imperii non duo tantum consilia statuunt
sunt, Electorum nimirum & Principum, sed tertium
quoq; iis, Civitatum videlicet liberarum annumeran-
dum est.

Ex Aurea enim bulla Caroli I V. illæ suam sessio-
nem & vota in judiciis habent. Et meritò. Nam secun-
dum naturam est, commoda cuiusq; rei eum sequi quem
sequuntur incommoda. l. 30. de R. I. Communia quoq; nego-
ria communi consilio gerenda esse, naturalis ratio dicitur, nec in A-
dibus universitatis, in quibus tractatur de rebus concernentibus ipsam
universitatem ut singulos, sufficit maioris partis consensus, sed omni-
nò expresse omnes consentire debent. l. Juris gentium 7. §. fin. de pa-
tis l. quod maior. 19. ubi Dd. ad municipalem. Vide Gail. lib. 1. obs.
21. nu. 2. & lib. 2. obs. 57. Item in tr. de Arelis Imperij. c. 9. nu. 1.
& lib. 1. obs. 1. n. 20. ubi quoq; Argentinam, Memmingam, Norin-
bergam, Vormaciam besondere austräge / hoc est, singulares Judi-
ces habere asserit. Hac quamvis vera sunt circa annum tamen 1523.
in Comitibus Norinbergensibus in dubium vocata esse, ex Sleidano, lib. 4.
com. pag. 91. apparet. Sed malè per rationes prædictas.

Historicum.

A Roberto Bellarmino & reliquis hunc qui sequun-
tur, Papam Imperium Romanum Carolo Magno con-
tulisse, nihil magis ridiculum, nihil ineptius, futilius &
absurdus dici posse ex historicis veritatem qui non ne-
gligunt, manifestum est.

Turris

Tum temporis enim Imperii ius omne penes Orientales, seu Constantinopolitanos Imperatores fuit, Papa prater patrimonium & recens à Pipino, Caroli M. patre Pentapoli & Exarchatum Ravennat. concessum nihil possedit. Et quidem alieno beneficio, seu instar clientis sub defensoribus seu patronis Francis. Vide eleganter & eruditè de hac quæstione differentem Clarissimum Historiographum D. Reinerum Reineccium p. m. in annalibus Caroli Magni lib. 4. in notis ad annum DCCCi. indict. VIII. Contrariam sententiam acerrimè defendit Robert. Bellar. in libello de Translatione Imperii Romani à Græcis ad Francos aduersus Illyricum scripto, quem egregiè refutat D. Math. Dresserus. Attingit quoque hanc quæstionem Henning Goden Consil. i. Et tantum de Libellis & Reconventione;

Deo sit Laus & Gloria.

99 A 6904

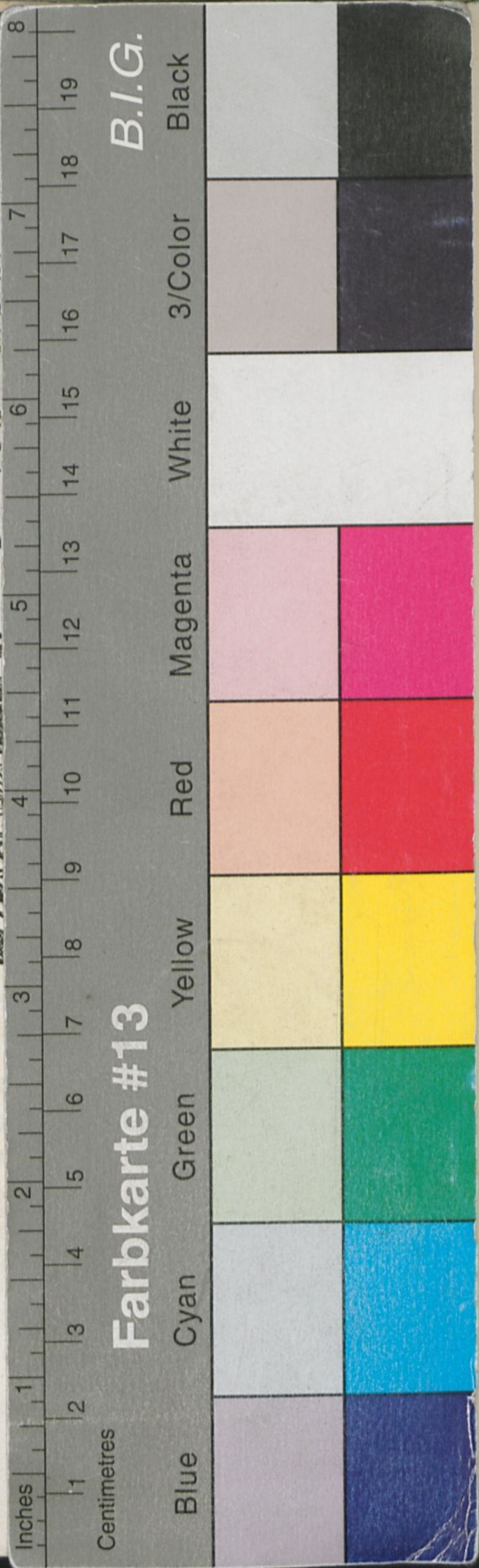
ULB Halle 3
004 976 38X

TA 30L

CHRISTO SOLE IUSTI
TIÆ DVCE
SVB PRÆSIDIO
NOBILISSIMI ET AM-
PLISSIMI VIRI D. ARNOLDI
DE REYGER, DOCTORIS IVRECONSULTI
celeberrimi, Pandectarum in florentissima Aca-
demia Salana Professoris pu-
blici &c.
H A N C
PROCESSVS IVDICIARII
DE LIBELLIS ET RE-
CONVENTIONE
Disputationem III.
Ex I. V. & receptis in foro Doctorum opi-
nionibus desumptam,
*Publicè in Amplissima Facultatis Iuridica au-
ditorio, examinandam proposuit, ac exercitiū gratia
defendendam suscepit.*
CHRISTOPHORVS HENSCHER
MONSTERBERGENSIS SILESIVS.
Hab. disput. 20. Iunii hora 6. matutin.
D. MATTHÆVS VVESEN. in proleg. de studio
Iuris rectè constituendo.
*Turpè est difficiles habere nugas, stultus labor est ineptiarum, ut
quidam ait. Etsi enim cognitio omnium partium Iuris per se iucun-
da existit; tamen studii nostri finis est, sicut esse debet, idem qui
justiciæ nempe ACTIO & VSVS FORENSIS: ut in iu-
diciis, in foro, in omni negotio, quid æquum quid iniqum sit, ex-
ploratum habeamus, atq; hoc scientiæ genere in forum usumq;
per ducto Reipublicæ toti; humano generi quamplurimum com-
modemus.*
I E N Æ
TYPIS TOBIÆ STEINMANNI.
ANNO MDCCXCV.

